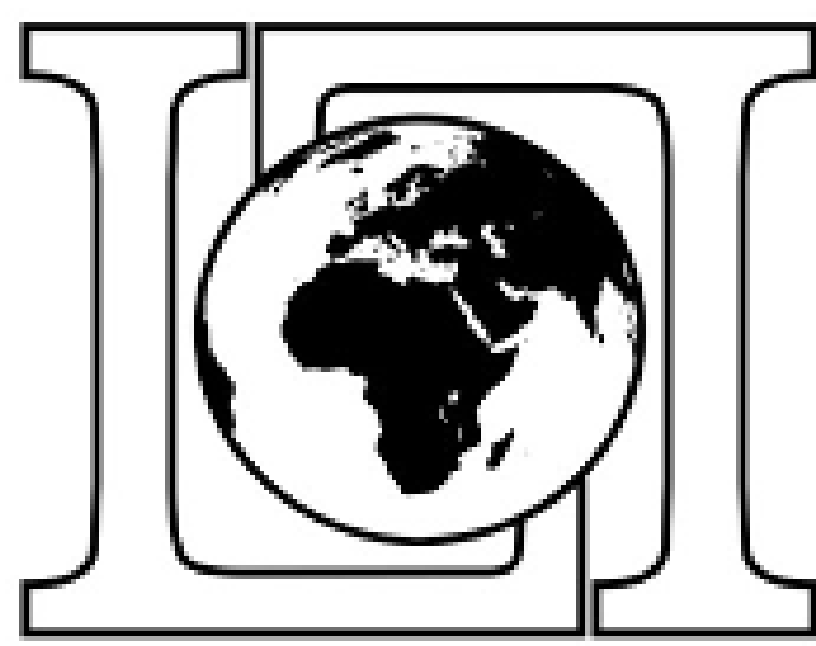

ukrajinština

FILOZOFICKÁ FAKULTA
Univerzita Karlova

Мова - це джерело непорозуміння.

(Řeč je pramenem nedorozumění. A. de Saint-Exupéry)

Ukrajínština je krásný
zvukomalebný jazyk, poměrně
blízký **českému**:

- podle údajů *Ethnologue: Languages of the World* (2016) celkový počet uživatelů ukrajinštiny jako mateřského jazyka se odhaduje na **40,2 mil.** lidí
- ukrajinština je hlavním **úředním jazykem** na **Ukrajíně** a jedním ze tří oficiálních jazyků v neuznané Podněsterské moldavské republice
- ukrajinská menšina hojně používá ukrajinštinu především na východním **Slovensku**, v jihovýchodním **Polsku**, v severní části **Rumunska**, ve **Spojených státech** a **Kanadě**
- ukrajinština je **východoslovanský** jazyk, náleží do rodiny **indoevropských** jazyků
- po jazykové stránce je nejvíce příbuzná s **běloruštinou** a s **polštinou**

Zajímavé vlastnosti ukrajinštiny:

- **Ukrajinská abeceda** $\Rightarrow$ **cyrilice** (azbuka) $\Rightarrow$ celkem **33 písmen**, vč. zvláštních písmen **Є, І, Ї**
- **Apostrof (')** $\Rightarrow$ tvrdá souhláska: **М'ЯЧ** [mjač] (míč)
- Původní **slovanské [G] $\Rightarrow$ [H]: ГОРА** [hora] (hora). **АЛЕ! [H]** se upřednostňuje i v **cizích slovech**. Takže na Ukrajině vyplníte **[imihracijnu kartku]**, pak půjdete do **[mahazynu]** (obchodu), kde si koupíte **[manho]** a zvážíte ho na **[hramy]** ⚖️
- **Ikavismus** $\Rightarrow$ **[I]** místo **[Ě], [O], [E], [Ů]: БІС** [bis] = běs, **ПІД** [pid] = pod, **ЛІД** [lid] = led, **ВІЗ** [viz] = vůz.
- **[V]** na začátku slov, která by v češtině začínala samohláskou **[O]** nebo **[U]: ВИН** [vin] (on), **ВОГОНЬ** [vohon] (oheň), **ВУХО** [vucho] (ucho).
- **Budoucí čas** má dvě formy: **БУДУ ПИСАТИ** a **ПИСАТИМУ** (budu psát)

Ukrajinizmy v češtině:

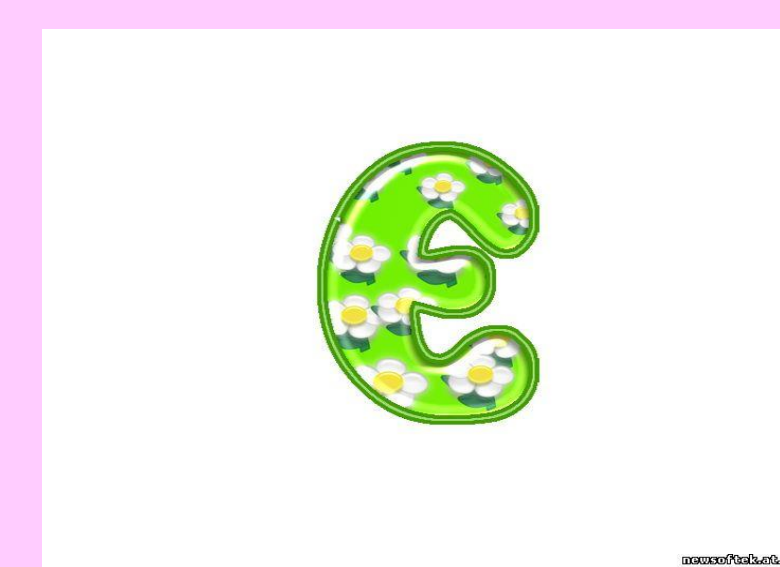
- **СТЕП** [step] = čes. **step** „rozlehlé travinné a bylinné porosty mírného pásu“
- **КОБЗА** [kobza] = čes. **kobza** „drnkací hudební nástroj, podobný citeře s velkým oválným tělem“
- **БАНДУРА** [bandura] = čes. **bandura** „lidový hudební nástroj pocházející ze staré Ukrajiny“
- **КОЗАК** [kozak] = čes. **kozák** „1. (hist.) původně člen vojensko-zemědělských obcí svobodných osídlenců; 2. (expr.) nebojácný zkušený člověk (zvl. ve spojení starý kozák)“
- **ХАТА** [chata] = čes. **chata** „menší, často dřevěná stavba pro krátkodobý pobyt“

Bohemizmy v ukrajinštině:

- **ТАБІР** [tabir] = čes. **tábor**
- **ВЛАДА** [vlada] = čes. **vláda**
- **ГАСЛО** [haslo] = čes. **heslo**
- **ПРАЦЯ** [prac'a] = čes. **práce**

НЕ ПРОПУСТІТЬ ЩАСЛИВОЇ
НАГОДИ ВІДКРИТИ ДЛЯ
СЕБЕ ЗАХОПЛИВИЙ СВІТ
УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ!

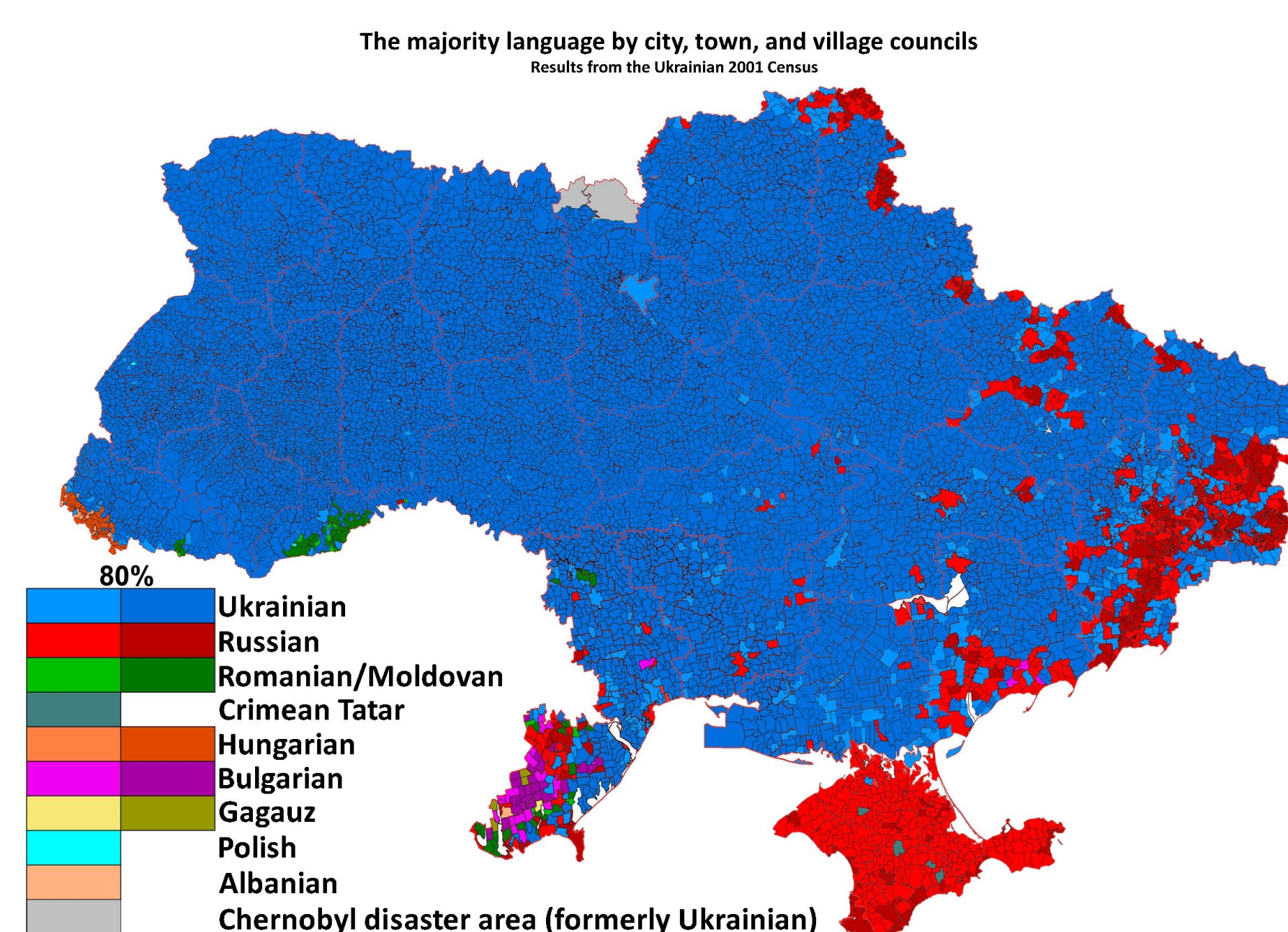
- /ne.prɔ.pus.ˈtʲitʲ ʃtʃas.ˈli.vɔ.ji na.ˈɦɔ.di / ʊˈid.ˈkrʲi.ti dʲlʲä.ˈse.be / za.ˈxɔp.lɛ.vij sʲʊˈit uk.ra.ˈjʲɪn.sʲko.ji ˈmɔvi ↗ //
- /ne propusťitʃ ščaslyvoji nahody vidkryty dľa sebe zachoplyvyj svit ukrajinsʲkoji movy/
- Не пропуст-іть щаслив-ої нагод-и відкри-ти для себе захоплив-ий світ українськ-ої мов-и!
Do not miss the happy chance to discover the fascinating world of Ukrainian language!
- **Nenechte si ujít skvělou šanci objevit fascinující svět ukrajinského jazyka!**

Ukrajínština a čeština mají ve slovní
zásobě mnoho společných slov.

Ale pozor na kámen úrazu!

- čes. **holka** $\Leftrightarrow$ ukr. **голка** ($\Rightarrow$ **jehla**)
- čes. **dóza** $\Leftrightarrow$ ukr. **доза** ($\Rightarrow$ **dávka**)
- čes. **zápach** $\Leftrightarrow$ ukr. **запах** ($\Rightarrow$ **vůně**)
- čes. **hrad** $\Leftrightarrow$ ukr. **град** ($\Rightarrow$ **kroupy**)
- čes. **kůrka** $\Leftrightarrow$ ukr. **курка** ($\Rightarrow$ **slepice**)
- čes. **květen** $\Leftrightarrow$ ukr. **квітень** ($\Rightarrow$ **duben**)
- čes. **místo** $\Leftrightarrow$ ukr. **місто** ($\Rightarrow$ **město**)
- čes. **lis** $\Leftrightarrow$ ukr. **ліс** ($\Rightarrow$ **les**)
- čes. **kosa** $\Leftrightarrow$ ukr. **коса** ($\Rightarrow$ **cop**)
- čes. **čerstvý** $\Leftrightarrow$ ukr. **черствий** ($\Rightarrow$ **tvrdý**)

- Ukrajínština prošla ve své historii velmi složitým vývojem způsobeným zvláště geopolitickými příčinami. Za carského Ruska a za SSSR musela čelit četným zákazům a omezování.
- Dnešní ukrajinština se pyšní nejen svojí velkolepou klasickou literaturou, ale má znamenitou současnou originální a překladovou literaturu, ve které vystihuje nejjemnější významové nuance.
- **Ukrajínština (a ukrajinistika) se v ČR vyučuje na FF UK v Praze, FF MU v Brně a na FF UP v Olomouci**

Vrhni se na
ukrajinštinu!

Reference:

- Anderš, J. Ukrajínština vážně i vesele. Olomouc 2006.
- Leška, O., Savický, N., Šišková, R. Mluvnice současné ukrajinštiny. Praha 2001.
- Navrátilová, D. Ukrajinsko-česká mezijazyková homonymie a paronymie (na materiálu substantiv). Dostupné z https://is.muni.cz/th/k0bor/Bakalarska_prace_Denni.pdf
- Ukrainian. Dostupné z <https://www.ethnologue.com/>
- <https://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/>

@CeskaAsociaceUkrajinstu
<https://ukrajiniste.cz/>

ÚVES FF UK, seminář ukrajinistiky a
slavistiky

uves.ff.cuni.cz/cs/ustavkatedra/kontakt/
tereza.chlanova@ff.cuni.cz, tetiana.sverdan@ff.cuni.cz

!